

Список літератури

1. Андросова Т. В. Торгівля в ринковій економіці / Т. В. Андросова. – Харків : ХДУХТ, 2001. – 120 с.
2. Балабанова Л. В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: стратегічний підхід : монографія / Л. В. Балабанова, В. В. Холод. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2006. – 294 с.
3. Котлер Ф. Маркетинг-менеджмент / Ф. Котлер. – СПб. : Питер Ком, 1999.– 896 с.
4. Мазепа Т. С. Цільові критерії оцінки ефективності асортиментної політики підприємств торгівлі / Т. С. Мазепа // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. праць : у 2 ч. – Харків : ХДУХТ, 2007. – Ч. 2. – С. 219–226.
5. Мазепа Т. С. Торговий асортимент: сутність і особливості в підприємствах роздрібно́ї торгівлі / Т. С. Мазепа // Наука: теорія та практика – 2006 : І Міжнар. наук.-практ. конф., 21-31 серп. 2006 р. – Дніпропетровськ, 2006. – Т. 5 : Економічні науки. – С. 91–93.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© О.В. Нікітіна, 2012.

УДК 658.87(477.54):339.922

М.В. Костинська, асист.

Н.М. Корецька, студ.

Ю.О. Федоренко, студ.

РОЗВИТОК РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ХАРКІВЩИНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Вивчено сучасний стан та проблеми роздрібно́ї торгівлі в Україні. Виявлено основні тенденції та перспективні напрями розвитку роздрібно́ї торгівлі в Харківському регіоні.

Изучено современное состояние и проблемы розничной торговли в Украине. Выявлены основные тенденции и перспективные направления развития розничной торговли в Харьковском регионе.

Study the current status and problems of the retail trade in Ukraine. The main trends and prospects for development of retail trade in the Kharkov region.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ефективною передумовою інтеграції України у світовий економічний простір

у контексті глобалізаційних процесів виступає якісний розвиток роздрібно́ї торгівлі. Саме торгівля здійснює підтримку вітчизняного товаровиробника, забезпечує наповнення бюджету та суспільний добробут, стимулює розвиток інвестиційних процесів. Її провідна роль в економіці країни актуалізує дослідження питань, пов'язаних із характеристикою сучасного стану, та тенденцій розвитку на перспективу, особливостей та перешкод функціонування, державних інтересів щодо розвитку ринку товарів та послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку роздрібно́ї торгівлі розглянуто в наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, зокрема: А.А. Мазаракі, Ю.О. Масленікової, І.М. Мельника, В.О. Соболювої, А.С. Крутової, О.О. Нестеренко, М.І. Головінова, Д.О. Бабкіної, В.С. Сімонової та ін. Разом із тим динамічний розвиток цього сектору економіки потребує постійного моніторингу стану, змін, проблем і перешкод розвитку роздрібно́ї торгівлі на всіх рівнях.

Мета та завдання статті. Метою статті є дослідження сучасного стану, проблем та перспектив розвитку роздрібно́ї торгівлі в Харківському регіоні.

Для досягнення мети дослідження визначено наступні завдання:

- виявити основні перешкоди та сучасні тенденції розвитку роздрібно́ї торгівлі;
- висвітлити заходи перспективного розвитку роздрібно́ї торгівлі в Харківській області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з даними Всесвітнього економічного форуму в Давосі, Україна займає 44 місце в загальному індексі рейтингу глобалізації. При цьому визнано, що сильною складовою категорією індексу глобалізації є торгівля. За даними зарубіжних аналітиків, в Україні показник відкритості для торгівлі вище середнього. Доволі високий також відсоток торгових надходжень (експорт + імпорт) до ВВП, а саме – 111%, тоді як середній показник в індексі складає 99%. Порівняно з 1995 роком Україна піднялася в рейтингу на 14 позицій [1].

Привабливість роздрібно́ї торгівлі України для іноземних інвесторів полягає в тому, що в регіонах країни недостатньо розвинені сучасні торговельні мережі, тому для компаній, що входять на місцевий ринок, відкриті широкі можливості.

Висока інвестиційна привабливість українського ринку роздрібно́ї торгівлі спричинила появу та активне просування торгових форма-

тів, що використовують прогресивні технології продажів, ефективний менеджмент та надають якісне торгове обслуговування.

Разом із цим в Україні існує багато проблем розвитку торгівлі, до яких призвели наслідки світової фінансової кризи 2008-2009 років.

У докризовий період галузь розвивалася з щорічним приростом у 15...25% за рахунок розширення цивілізованих форматів [2]. Але з настанням кризи ситуація змінилась. Подорожчання старих кредитів і неможливість отримання нових і недорогих призвело до того, що галузь опинилася в скрутному становищі, позбавившись необхідних їй грошей для розвитку. Сьогодні відсутність оборотних коштів у достатній кількості – одна з головних проблем, яка гальмує розвиток торгівлі. Проте не менш гостро стоїть завдання дерегуляції ведення бізнесу в галузі.

Крім цього, під час аналізу показників торговельної діяльності в Україні перед аналітиками виникає питання визначення «коріння» проблем розвитку торгівлі, які не так просто розгледіти. Наприклад, кількість магазинів, що реалізують продукти харчування, із 2000 року скоротилася в Україні в 2 рази. Згідно з даними Держкомстату, раніше в країні працювало 52000 магазинів, що належать юридичним особам, а зараз їх залишилося близько 26000 [7]. Причому скорочення відбувається в той час, коли торгівля розвивається швидкими темпами: до кризи приріст товарообігу складав близько 24% на рік, після кризи – трохи менше, близько 15%. Спостерігається феноменальна ситуація, коли товарообіг зростає, а кількість легальних торговельних точок різко скорочується. Як наслідок цього, з'являються такі дані: у 2010 році на продовольчі товари населення витратило приблизно 549 млрд грн, а офіційний товарообіг торік склав 529 млрд грн. Виходить, що офіційно в Україну було продано товарів більше, ніж населення купило! За розрахунками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, у 2010 році 40% українського продовольчого ринку знаходилося „в тіні”. Як наслідок – у грошовому вираженні це склало 353 млрд грн, із яких не було сплачено податків у державну скарбницю [8]. Дана ситуація характерна й для торговельної сфери Харківської області.

Дослідження сучасних тенденцій розвитку основних кількісних характеристик роздрібної торгівлі Харківського регіону дозволило з'ясувати, що в 2010 році порівняно з 2006 роком кількість підприємств зменшилась на 392 од. або на 9,2%. Простежується повільне зниження кількості магазинів із 2006 по 2010 рік та стрімке зниження кількості напівстаціонарних об'єктів торгівлі з 2009 по 2010 рік. На фоні низхідної динаміки кількості об'єктів роздрібної торгівлі спостерігається зростання обсягів товарообігу цих підприємств (рис. 1).

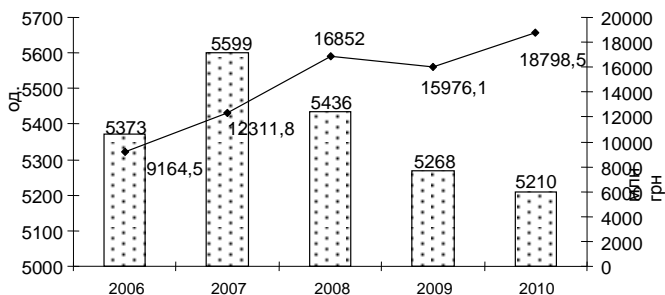

Рисунок 1 – Динаміка товарообороту та кількості об'єктів роздрібної торгівлі за 2006-2010 рр. [3; 4]: кількість об'єктів роздрібної торгівлі;
 – товарооборот роздрібної торгівлі

Обсяг роздрібного товарообігу досліджуваної сукупності підприємств збільшився з 2006 по 2011 рік майже в 2,5 рази або на 147,5%. Його значну частину складає торгівля непродовольчими товарами. Разом із тим спостерігається зменшення питомої ваги товарообігу непродовольчих товарів та стабільне збільшення продовольчих (рис. 2).

Також можна підкреслити тенденцію збільшення роздрібного товарообігу як у містах (із 8798 до 21775 млн грн, це майже в 2,5 рази або на 147,5%), так і в сільській місцевості (із 366,5 до 907,8 млн грн, це майже в 2,5 рази або на 147,7%) [4].

За останні шість років (із 2006 по 2011 р.) спостерігається також позитивна динаміка обсягу роздрібного товарообігу в розрахунку на душу населення. Із 2006 року цей показник збільшився майже в 1,5 разу або на 55%. Таке зростання пов'язане перш за все із зменшенням кількості населення в Харківській області з 2007 по 2010 р. на 2% або 43 тис. осіб. Зростання обсягу роздрібного товарообігу в розрахунку на душу населення в сільській та міській місцевостях практично однакове. Так, розрідний товарообіг у розрахунку на душу міського населення збільшився майже в 2,5 рази або з 3936 грн в 2006 р. до 9910 грн у 2011 р., а сільського – в 2,6 рази або з 635 грн у 2006 р. до 1666 грн у 2011 (рис. 3).

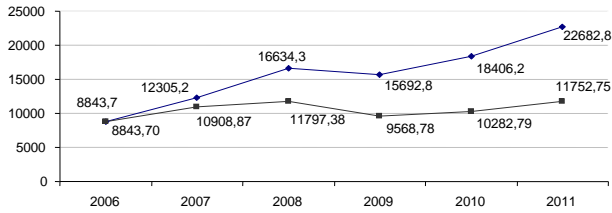

Рисунок 2 – Динаміка обсягу товарообороту в Харківській області за 2006-2011 рр., млн грн [3; 4]: ◆ – у діючих цінах; ■ – у порівнянних цінах (за цінами 2006 року)

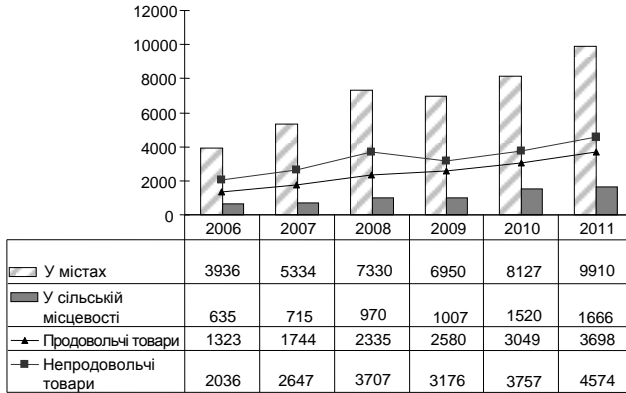

Рисунок 3 – Динаміка обсягів товарообороту та проданих підприємствами роздрібною торгівлі продовольчих та непродовольчих товарів на душу населення в Харківській області за 2006-2011 рр., грн/чол. [4]

У розрізі показників продажу продовольчих та непродовольчих товарів на душу населення характерним із 2007 до 2010 р. є збільшення кількості продажу продовольчих товарів на одну особу в 1,7 разу (із 1744 до 3049 грн або на 75%) та непродовольчих – у 1,4 разу (із 2647 до 3757 грн або на 42%).

Аналіз обсягу товарообігу в розрізі регіонів Харківської області дозволяє визнати, що за перші 9 місяців 2011 р. найбільшу частку-

серед міст Харківської області займає м. Харків (13542404 тис. грн), а найменшу – Печенізький район (4059 тис. грн) [4].

Забезпеченість населення торговою площею в магазинах роздрібно́ї торгівлі, які належать юридичним особам, збільшилася на 414 м² на 10000 осіб із 2006 до 2010 р. (рис. 4).

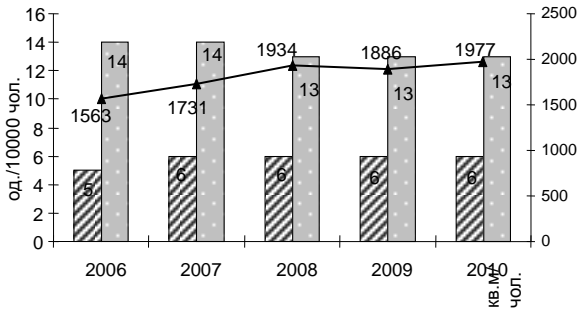

Рисунок 4 – Динаміка забезпеченості населення Харківської області об'єктами та торговою площею роздрібно́ї торгівлі за 2006-2011 рр. [4]:
 ▨ – об'єкти ресторанного господарства; ▤ – об'єкти роздрібно́ї торгівлі;
 ▲ – торгова площа

Позитивні тенденції розвитку роздрібно́ї торгівлі Харківського регіону зумовлюються, на наш погляд, зростанням платоспроможного попиту населення. Щодо усунення проблем, які існують у цій галузі, зазначимо, що для сталого розвитку роздрібно́ї торгівлі в правильному напрямі повинно бути держрегулювання.

На перспективу новітня концепція розвитку та реформування роздрібно́ї торгівлі Харківщини відповідає сформульованій у вигляді затвердженої Кабінетом Міністрів України Концепції розвитку внутрішньої торгівлі, яка передбачає комплекс наступних заходів щодо:

- раціоналізації напрямів і вибору оптимальних пропорцій розвитку матеріально-технічної бази;
- посилення економічних методів управління та матеріального стимулювання, ефективного використання матеріальних і трудових ресурсів;
- створення сучасної системи товаропросування та активної взаємодії роздрібних підприємств з підприємствами-постачальниками;
- оптимального поєднання спеціалізації торгівлі непродовольчими товарами та концентрації торгівлі товарами періодичного попиту й

технічно складними товарами з розвитком мережі невеликих підприємств комбінованого або комплексного типу [5].

Реалізація цих заходів неможлива без удосконалення організації системи торгівлі. Основними напрямками покращення торговельного обслуговування населення Харківської області, визначеними Харківською обласною державною адміністрацією, є такі:

- покращення оснащення підприємств торгівлі сучасним торговельно-технологічним обладнанням, що найбільшим чином пристосовані до застосування обраних прогресивних методів продажу товарів і їхньої специфіки;
- становлення раціонального режиму роботи підприємств, розробленого з урахуванням побажань населення та інтенсивності потоків покупців;
- широке впровадження прогресивних форм і методів торговельного обслуговування населення;
- скорочення неупорядкованої роздрібною торгівлі, зниження рівня тінізації процесів реалізації товарів споживчого призначення;
- розширення та вдосконалення надання покупцям додаткових торговельних послуг [6].

Висновки. Вищевикладене свідчить, що торгівля – це одна з перспективних та найбільш розвинутих галузей економіки. Із кожним роком зростають її якісні, кількісні та структурні показники, змінюються форми організації торгівлі та функціонування підприємств. Ефективний розвиток роздрібною торгівлі Харківщини в довготривалій перспективі можливий за рахунок наступного: покращення матеріально-технічної бази підприємств торгівлі; концентрації торгівлі товарами складного асортименту в супермаркетах, рідкісного попиту в спеціалізованих чи фірмових магазинах; широкого впровадження прогресивних форм і методів торговельного обслуговування населення тощо.

Список літератури

1. Підсумки Всесвітнього економічного форуму в Давосі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.niss.gov.ua/>>.
2. Український бізнес портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ubp.com.ua/>>.
3. Роздрібна торгівля України [Електронний ресурс] : статистичний збірник. – Режим доступу : <<http://www.ukrstat.gov.ua/>>.
4. Соціально-економічне становище Харківської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://uprstat.kharkov.ukrtel.net/ua/index.html>>.
5. Про концепцію розвитку внутрішньої торгівлі України : постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.1997 р. № 1449 // Інформаційно-аналітичний центр правової інформації „Ліга: Закон”.

6. Основні напрямки покращення торговельного обслуговування населення Харківської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.kharkivoda.gov.ua/>>.

7. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ukrstat.gov.ua/>>.

8. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://me.kmu.gov.ua/>>.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© М.В. Костинська, Н.М. Корецька, Ю.О. Федоренко, 2012.

УДК 223.32/685

І.О. Жувагіна, асп. (ХДУХТ, Харків)

Г.І. Обуховська, ст. викл. (ППІ НУК ім. адм. Макарова, Первомайськ)

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ НА РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено питання сучасного стану інвестиційного клімату країни та проаналізовано основні теоретичні аспекти щодо впливу іноземного інвестування на стан промислових підприємств.

Исследованы вопросы современного состояния инвестиционного климата страны и проанализированы основные теоретические аспекты относительно влияния иностранного инвестирования на состояние промышленных предприятий.

The issues regarding the current state of the country's investment climate and analyze the main theoretical aspects of the impact of foreign investment in the state of the industry.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Багатогранний зміст сучасної політики іноземного інвестування як економічної категорії визначає широкий спектр форм, що свідчать про необхідність їх наукового обґрунтування. Усі вони мають право на існування в практичному, а особливо в науковому план, тому що дозволяють детальніше й глибше проводити аналіз інвестицій із метою підвищення ефективності їх використання. Як показує світовий досвід, тільки масштабні інвестиційні процеси дозволяють не лише зупинити спад економіки й поживити виробництво, а й створити умови для вирішення іншого, більш складного завдання, проведення глибокої структурної перебудови народного господарства країни.